

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ОЦІНКА ЯКОСТІ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ

Анотація. Проаналізовано характеристики якості трудового життя; запропоновано систематизований перелік характеристик якості трудового життя на рівні підприємства, окремого працівника та держави.

Аннотация. Проанализированы характеристики качества трудовой жизни; предложены систематизированный перечень характеристик качества трудовой жизни на уровне предприятия, отдельного работника и государства.

Annotation. The characteristics of labour life quality are analysed; the systematized list of the characteristics of labour life quality at a level of an enterprise, a separate worker and state is offered.

Ключові слова: рівень життя, якість життя населення, характеристики якості трудового життя, продуктивність праці.

Економічний розвиток України визначається досягнутим рівнем і якістю життя населення, а також якістю трудового життя працівників вітчизняних підприємств. Для України в сучасних умовах розвитку потрібні значні зміни у сфері соціального захисту населення, тому що соціальний захист є основним завданням соціальної політики держави і ставить за мету забезпечення добробуту та прав та гарантій людини у сфері рівня і якості життя. А вже сьогодні в Україні поглиблюється соціальне розшарування, яке призводить до розбалансування можливостей задоволення основних соціальних потреб населення. Досі продовжують залишатися низькими рівень та якість життя працівників вітчизняних підприємств. Тому метою статті є дослідження сучасного рівня та якості життя, визначення основних напрямів покращення економічної ситуації в Україні. Сьогодні зміни розвитку сучасного українського суспільства вимагають позитивних зрушень у розвитку національної економіки та пошуку ефективних методів підвищення рівня та якості життя населення.

Рівень життя населення – це кількісна і якісна характеристики ступеня досягнення компонент життя людини, а якість життя – якісна характеристика ієрархії значення задоволення його складових компонентів [1].

Різні аспекти рівня та якості життя населення досліджувалися вітчизняними і закордонними вченими. Махсма М. Б., Пилипенко С. М., Горобинська М. В., Піддубна Л. І., Рожко В. І., Писаренко Г. О., Титар О. В., Узунов Ф. В., Пономаренко В. С., Кизим М. О. та інші займалися вивченням даного питання [1 – 5]. Проте потребують подальшого дослідження питання визначення та конкретизації проблем рівня і якості життя українського населення. Існує ряд питань, котрі потребують неабиякої уваги, а саме: побудова узагальнюючого критерію оцінки рівня і якості життя населення; покращення якості трудового потенціалу підприємства як основного показника економічного зростання країни та ін.

Гідний рівень якості життя всіх категорій населення потребує запровадження та дотримання високих соціальних стандартів, що є однією з основних функцій соціального захисту населення.

Рівень життя постійно змінюється і залежить від стану економіки. На сьогодні визначальним чинником, що впливає на рівень життя українського населення, є економічна ситуація, що склалася в Україні сьогодні. Системний аналіз цієї ситуації дає змогу зрозуміти реальну масштабність макроекономічних диспропорцій, що виникли внаслідок інфляційних потрясінь, і які в умовах кризової стагнації економіки призвели до значних втрат життєвого рівня населення України.

Рівень життя населення визначається, з одного боку, складом і величиною потреб у різних життєвих благах (продукти харчування, одяг, житло, транспорт, різні комунальні і побутові послуги, освіта, медичне обслуговування, культурно-просвітні заходи і т. д.), з іншого – можливістю їхнього задоволення, виходячи з пропозицій на ринку товарів і послуг, реальних доходів людей, їхньої заробітної плати. У свою чергу, і розмір реальної заробітної плати, і рівень життя населення визначаються ступенем ефективності виробництва на основі використання досягнень науково-технічного прогресу, масштабом розвитку і якістю сфери послуг, освітнім і культурним рівнем населення [1].

Розглядаючи якість трудового життя на підприємстві, слід зазначити, що основою трудового потенціалу людини є його потенціал як особистості. Відповідно потенціал держави, регіону, підприємства формується на основі потенціалу населення країни. Виходячи із цього, можна оцінювати якість життя населення; якість трудового потенціалу країни (регіону); якість професійно-кваліфікаційних груп і якість трудового потенціалу окремого працівника [2].

Для того щоб проаналізувати якість трудового життя працівників, автором запропоновано систематизований перелік його характеристик (таблиця).

Таблиця

Характеристики якості трудового життя

Характеристики трудового життя	Об'єкти аналізу й відповідні їм показники		
	людина	підприємство	суспільство

© Шевчук А. В., 2012

Здоров'я	Працевдатність. Час	Втрати робочого часу через	Середня тривалість
----------	---------------------	----------------------------	--------------------

	відсутності на роботі через хворобу	хвороби й травми. Витрати на забезпечення здоров'я персоналу	життя. Витрати на охорону здоров'я. Смертність за віком
Можливість реалізації творчого потенціалу	Можливість розвивати творчі здібності. Можливість професійного зростання і самовираження	Кількість винаходів, патентів, раціоналізаторських пропозицій, нових виробів на одного працюючого. Заповзятливість. Ототожнення мети працівника з метою підприємства	Доходи від авторських прав. Кількість патентів і міжнародних премій на одного жителя країни
Освіта	Знання. Можливість отримати другу вищу освіту	Витрати на підвищення кваліфікації персоналу, на проведення тренінгів, стажування	Ступінь розвитку трудового потенціалу населення. Частка витрат на освіту в держбюджеті
Соціально-психологічний клімат у колективі	Конкуренція в колективі. Рівень конфліктності. Продуктивність праці	Професійна адаптація. Число конфліктів наявність, відсутність випадків виробничого саботажу, страйків	Показники задоволеністю життям та працею. Страйковий рух. Витрати на соціальний захист працівників
Умови праці та задоволеність трудовою діяльністю	Дотримання необхідних умов праці. Організація трудових процесів. Мотивація працівників	Плинність кадрів. Заходи щодо нормування робочого дня, місця. Витрати на інструктажі та перепідготовку кадрів	Рівень матеріального добробуту населення. Витрати на забезпечення гідних умов праці

Аналізуючи подані в таблиці характеристики, можна зробити висновок, що розвиток персоналу, підприємства і населення в цілому можливий при безпосередньому врахуванні здоров'я людини, освіти, творчого потенціалу, активності, соціально-психологічного клімату на підприємстві та ін. Тому, на думку автора, пропонується уточнена система показників якості трудового життя працівників вітчизняних підприємств (таблиця), згідно з якими необхідно звернути увагу на вдосконалення умов праці на підприємстві, підготовку та перепідготовку кадрів, а також інших заходів, що дозволить покращити не лише якість населення країни, але й дозволить підвищити продуктивність праці на підприємстві, підняти рівень економічного розвитку.

Отже, розглянувши ситуацію якості трудового життя населення України, можна сказати, що сучасна держава може стійко розвиватися тільки за умови, якщо її економічна політика спрямована на поліпшення рівня і якості життя громадян, розширення їх можливостей формувати власне майбутнє.

Для цього необхідно не тільки збільшувати доходи населення, а й поліпшувати багато інших компонент рівня і якості життя населення: створювати реальну рівність для здобуття освіти і працевлаштування; забезпечувати рівні можливості для чоловіків та жінок; високий рівень медичного обслуговування; якісне харчування й ін.

Європейська орієнтація України потребує прискореного розвитку економіки та значного підвищення рівня життя населення. Лише за таких умов можна очікувати досягнення необхідних соціальних стандартів, розвиток трудового потенціалу населення, а отже, ефективне використання трудових ресурсів і піднесення економіки України на новий кращий рівень.

Науковим результатом даного дослідження є систематизація переліку характеристик якості трудового життя на рівні підприємства, окремого працівника та держави.

Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є розробка системи показників оцінки якості трудового життя працівників вітчизняних підприємств.

Наук. керівн. Бірюк С. О.

Література: 1. Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудова відносини / Махсма М. Б. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003, –188 с. 2. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / С. М. Пилипенко, М. В. Горобинська, Л. І. Піддубна та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 296 с. 3. Центр перспективних соціальних досліджень. – Режим доступу : <http://cpsr.org.ua/index.php>. 4. Пономаренко В. С. Рівень і якість життя населення України : монографія / Пономаренко В. С., Кизим М. О., Узунов Ф. В. – Х. : Видавничий Дім "ІНЖЕК", 2003. – 226 с. 5. Узунов Ф. В. Методика оцінки рівня та якості життя населення / Узунов Ф. В. // Управління розвитком. – Х. : ХДЕУ, 2004. – № 1. – С. 39–47.